

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.



Mars 1908 98/14

DAGNY

TIDNING FÖR
 SVENSKA
 KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

N: 8.

Stockholm 5 Mars 1908

1:a årg.

<p>Prenumerationspris: $\frac{1}{4}$ år... kr. 4:50 $\frac{1}{2}$ år... kr. 2:50 $\frac{3}{4}$ »... » 3:50 $\frac{1}{4}$ »... » 1:25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.</p>	<p>Redaktion: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Telefoner: Allm. 6353. Riks- 12285. Utgifningstid hvarje torsdag.</p>	<p>Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: Kl. 1—2. Stockholm 1908, Aftonbladets tryckeri.</p>	<p>Expedition och Annonskontor: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Post- och telegramadress: DAGNY, Stockholm.</p>	<p>Annonspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10:— Rabatt: 5 ggr 5 $\frac{1}{2}$%, 10 ggr 10 $\frac{1}{2}$%, 20 ggr 20 $\frac{1}{2}$%, 50 ggr 25 $\frac{1}{2}$%. Annonser bör vara inlämnade senast måndag f. m.</p>
--	---	--	--	---

Från Fredrika-Bremer-Förbundets landthushållningsskola för utbildande af lärarinnor.

Dagnys redaktion har begärt några uppgifter från F-B-F:s skola vid Rimforsa, och jag står med största nöje till tjänst.

I all korthet skulle kunna sägas, att skolan i det stora hela arbetar efter den plan, som uppgjorts innan dess öppnande¹⁾. Så t. ex. äro arbetslagen fortfarande fem med fyra elever i hvardera och eleverna arbeta i hvarje lag 14 dagar. Likaså kan nämnas, att skolans lokaler utmärkt lämpa sig för ändamålet och att eleverna visa sig mycket intresserade af undervisningen. Det torde dock vara omöjligt, att i några få korta satser gifva en inblick i skolans verksamhet; bättre talar säkerligen en beskrifning af skolans särskilda afdelningar.

¹⁾ Se Tidskriften Dagny årg. 1907 h. 17.



Vi börja med *småbrukarehemmet*, som är beläget i en flygelbyggnad, gammal och rödmålad. Det var till att börja med svårt att få hemprägel på småbrukets rum, men arbete och arbetsredskap hafva gifvit god hjälp därvidlag. En af arbetslagets elever, »husmor», lagar där mat åt småbrukets elever och en lärarinna. För öfrigt separeras där mjölken, där diskas mjölkkärlen, där väfves på lediga stunder och förrättas för öfrigt de sysslor, som höra till ett småbrukarehem. En hund med sin valp och ett par kattungar göra ock sitt till att gifva lif åt hemmet. Att det fattas barn där, kännes som en brist; en stor docka, klädd i småbarnskläder, sydda och stickade åt henne, finnes dock och hon kan tjänstgöra som undervisningsmateriel. I detta rum har



gruppen »Småbruket» sin tillvaro, då den ej vistas i ladugården eller i mjölkammaren. Natten tillbringa eleverna inom skolan. Till småbruket komma dessa elever kl. $\frac{1}{2}$ 6 på morgonen (husmor något senare), dricka då genast välling, som sedan aftonen hållits varm i höllåda, och begifva sig därefter ut till ladugården, där arbete med rengörning, mjölkning, kornas och kalffarnas utfodring m. m. utföres af tre elever. Att gifva mat åt höns och grisar måste ock medhinnas, innan klockan blir $\frac{1}{2}$ 8, då frukosten väntar. Denna har tillagats af husmor, som under det ladugårdsarbetet pågått, städat, lagat mat m. m.

Strax efter frukosten deltaga småbrukets elever i den teoretiska lektionen, som hvarje dag kl. 8—9 är gemensam för alla elever. Dessa lektioner i födoämneslära, kemi, fysik, trädgårdsskötsel m. m. gifva liksom ett slags ryggrad åt skolan. För elever, som äro förut väl inne i de praktiska göromålen, är det ytterst intressant att få svar på de frågor om hvarför och huru, hvilka stå i samband med det dagliga arbetet. För en skola sådan som vår, blir ock en nödvändighet att i möjligaste mån sammanknyta teori och praktik. Läroböcker fullt lämpade för ändamålet saknas i en del fall; skolans eget behof och erfarenheter få visa vägen för huru undervisningen bör läggas.

Det är naturligt, att en viss svårighet uppstår däraf att skolans elever äro så ojämna i skolbildning — mellan studentexamen och högre lärarinneseminariekurs å ena samt folkskolebildning å andra sidan är ett bra stycke väg. Svårigheterna syntes oss dock större till att börja med, än de verkligen äro. Att det för skolan själf är en fördel att hafva elever, representerande icke blott olika provinser i vårt utsträckta land, utan ock olika arbetsgrupper är naturligt, ty skolan vinner därigenom erfarenhet. Denna olikhet har nog ock sin betydelse, när den dag kommer, då eleverna skola träda ut som lärarinnor. Från ett arbetsfält så nytt som kvinnans uppfostran för landthushållningsarbetet komma stora kraf att ställas på vår skolas elever, men krafven blifva af olika art. Än begäres främst den praktiska erfarenheten, än att organisera,

leda, föreläsa eller förestå en skola och en väsentlig olikhet hos eleverna kan då vara till gagn.

Men låtom oss återgå till småbruket. Det praktiska arbetet tar där förmiddagen i anspråk. Ryktning och rengörning tar sin tid, likaså mjölkning, ty kl. 11 mjölkas korna för andra gången. Här mjölkas nämligen 3 gånger om dagen. Kl. $\frac{1}{2}$ 1 ätes middag. Mången gång är det samma rätt i skola och småbruk, men vid småbruket göres anrättningen så enkel som möjligt, detta så väl med afseende å ingredienser som tillagning. Tidsbesparing är nämligen ett af de mål vi sikta till. Sysslar man, såsom vi för närvarande göra, med de göromål landtbefolkningens kvinnor sköta, kommer man snart nog till det resultatet, att det blir ett hårdt tal att säga till en del af dem: »Ni duga icke till det arbete Ni utföra, Ni laga allt för enformig mat, Ni böra genom trädgårdsarbete kunna vinna omväxling i Eder mathållning på samma gång som Ni erhålla billiga näringsmedel; genom hönsgården bör en inkomst kunna vinnas och likaså genom hemslöjd. Edra barn böra erhålla en noggrannare vård. Renlighet och ordning böra råda i Edra hem.» Är det inte ungefär, hvad vi skulle önska säga? Granskar man, hvad husmor redan nu har att göra, så kommer man dock till det resultatet, att hon har arbete nog och öfvernog — att många kvinnor försumma arbetet och därför hinna att vid kaffekoppen prata och skvallra bort lång tid, är en annan sak. Att vinna tidsbesparande arbetssätt, att inöfva praktiska grepp i de enklaste detaljer, synes oss därför vara ytterst viktiga synpunkter vid skolans arbete. Att vår skola är förbunden med ett småbruk, där vi lära oss inse och bedöma hvarje dess arbete, samt att inga tjänare äro anställda vid skolan, utan nästan allt arbete utföres af eleverna, tvingar skolan att ägna mycken omtanke åt frågan om tidsbesparing.

Ladugården, där våra småbrukare utföra sitt arbete, är nybyggd. Den är struken med kalk och den nedre delen tjärad, den är vacker till formen och ser utmärkt treflig ut. Där stå nu ett par oxar och fem kor, alla reaktionsfria. I kalfkättarna finnas tre kalffvar och i hönshuset, som på riktigt småbruksmanér är inrymdt i ladugården, finnas 20 hönor och 1 tupp. Alla dessa djur tillvinna sig elevernas stora kärlek, och när det för någon möter svårighet att lära mjölka, så märkes lätt, att elevens känsla af att kon kan fara illa af att ej handteras rätt, står främst i hennes sinne. Framsteg i mjölkkningskonsten hälsas också alltid med stor glädje. Ganska många af våra elever mjölka riktigt bra.

Klockan $\frac{1}{2}$ 1—1 är middagstid vid både småbruk och skola och kl. 1—3 är ledighetstid för alla. Möjligen ändras detta längre fram, men under vintertid är det en fördel att hafva ledighet vid den tid på dagen, då sol och blidare temperatur göra promenader mest lockande. Eleverna tillhållas att vara utomhus minst en timme hvarje dag. Skid- och skridskoåkning ha öfvats ganska flitigt utomhus, under det ringlekar gifva kroppsöfning inomhus.

Sedan arbetsordningen på grund af erfarenheter från höstterminen anordnats så, som här nämnts, har läkare antagits för skolan och denne har granskat och godkänt så väl lokalerna som gällande matordning och de olika lagens arbetsordning.

Klockan 3—4 är praktiskt arbete på alla afdelningar, kl. 4 drickes kaffe, hvarpå sångöfning — 20 minuter — börjar och därefter vanligen en teoretisk lektion. I stället för den teoretiska lektionen förekommer en gång i veckan demonstrationslektion, då 4 elever hvarje gång inför lärarinnor och en del kamrater laga en rätt, redogöra för tillagningen, för de praktiska greppen, för ingredienserna m. m. Dessa lektioner afse att gifva eleverna öfning i att på klart sätt redogöra för huru ett arbete utföres samt att vänja dem att sofra, hvad de lärt, så att framställningen kan blifva lämplig för en åhörarekrets, som senare skall lyssna till deras lektioner.

Efter denna äro småbrukarna lediga, utom husmor, som lagar kväll och diskar. Det har nämligen visat sig, att småbrukets sysslor jämte den tidiga uppstigningen äro så pass ansträngande, att åtminstone tills vidare främmande hjälp tages till kvällssysslorna i ladugården.

Klockan 7 ätes kväll och sedan äro småbrukets så väl som andra elever med undantag af dem, som hafva diskning om hand, lediga att gå och lägga sig, om de vilja, men ofta lockas de af sång eller högläsning till samlingsrummet eller ock användes tiden till öfverläsning e. d. Tidigt gå de emellertid till sängs i sina goda sängar och sofva i allmänhet godt, som helt naturligt är. Det är en arbetsam dag, som är till ända, men allmänna omdömet bland eleverna är nog, att arbetet vid småbruket, om ock det tröttsammaste, dock är det intressantaste.

Från småbruket gå vi in i köket, där mat lagas för hela skolan. I början lagades där mat i två spisar och å hvarje spis lagades af hvarje rätt mat till halfva antalet personer. Därigenom vanns mera öfning för eleverna, än när maten lagas för alla gemensamt, men när frågan om tidsbesparing visade sig ha samma be-

tydelse för skolan, som den har för det enskilda hemmet, beslöts, att maten skulle lagas gemensamt för alla. Det var lättare att göra denna ändring, då vana vid matlagning för mindre hushåll kan vinnas i småbruket. Åt tidsbesparing, förenkling samt sysslornas praktiska ordnande egnas särskild omsorg i det stora köket.

Bredvid detta ligger diskrummet, praktiskt ordnadt, så att arbetet må kunna utföras på minsta tid och utan onödigt spring mellan diskbaljor och hyllor. Arbetet utföres af det lag, som har diskning, kokning samt städning af föreläsningssal m. m. om hand.

Gå vi så öfver till slöjdsalen, se vi nu där två väfstolar i gång och varpa och bobinor i verksamhet och så är det nästan alltid. Hvarje väf göres nämligen endast på några få meter, ty om ett 20-tal elever skola hinna sätta upp väf, får den ej vara dryg att väfva. En del elever äro fullt kunniga i uppsättning. Af dem fordras då endast *en* uppsättning, de andra få



öfvas desto flera gånger. Målet, som vi önska uppnå, är, att hvarje elev, som utgår från skolan, skall kunna spinna, sätta upp en väf och varpa två- och fyrskaftadt samt någon gång konstväf, vidare bör hon kunna sy linnesöm och undervisa däri, sy småbarnskläder, enklaste klädningssömnad samt sticka strumpor. Hufvudvikten lägges sålunda på den slöjd, som är den egentliga hemslöjden, d. v. s. den slöjd, som utföres i hemmet och för hemmet. Slöjd- och trädgårdslaget är detsamma. Snart nog kommer den tid, då trädgården kräver sin skötsel, och då får slöjden stå till så länge.

Baknings- och tvättningslaget har en tämligen ojämn sysselsättning. När tiden ej kräves för dess egentliga arbete, får laget gifva handräckning i köket eller ock arbeta å slöjdafdelningen. Tvätt har hittills föga öfvats.

Så ungefär är arbetet ordnadt för närvarande. En sådan skola som denna är icke färdig med ens. Det gäller att bygga sten efter sten. Vi ha intet mönster att gå efter, ingen erfarenhet att bygga på; man får trefva sig fram.



Bredvid allt det praktiska eller teoretiskt-praktiska arbetet, måste emellertid lämnas utrymme för ideell utveckling. Högläsning kan därvid göra sitt gagn. Vi söka emellertid gå fram äfven en annan väg, nämligen genom föreläsningar, som på senare tiden hållas hvarje tisdag. Vid ett par föreläsningar afhandlades Fredrika Bremer och nu senast sedlighetsfrågan. För att göra föreläsningsserien mera gagnande, har skolans närmaste grannar erhållit rätt att vara med. Det bjudes hvarken på kaffe eller annan traktering, men likväl komma de troget hvarenda gång, och det är alldeles tydligt, att de anse det vara en stor förmån att på detta sätt få vara med om en del af skolans verksamhet. Att gifva skolan en naturlig förbindelse med ortens befolkning är också af stor betydelse, särdeles som den här nästan uteslutande består af småbrukare. I denna trakt, såsom å många andra orter, höres tal om att den kvinnliga ungdomen icke vill arbeta i ladugården, och skolans verksamhet hälsas därför af många äldre med glädje; våra ungdomar, såväl lärarinnor som elever åberopas som efterföljansvärda exempel. Af särskild betydelse är därför, att ladugård och småbruk i öfrigt hos oss icke må utrustas med andra maskiner eller redskap, än som kan anses lämpliga och åtkomliga för befolkningen i öfrigt. Skolan och dess arbete bemötas af befolkningen med stort förtroende och i allo råder ett mycket vänligt förhållande mellan skolan och ortens invånare.

Att gifva ett svar å frågan i hvad mån skolan kan sägas motsvara hvad som kan krävas af henne, är icke lätt, och det svaret bör ej heller gifvas af den, som står midt uti arbetet, men ofvanstående torde något visa huru arbetet är ordnad samt hvad som afses med detsamma.

Att vår skola har en del svårigheter att strida med är naturligt, och beror detta dels däraf att skolan arbetar utan någon slags förebild och dels däraf att den från första början öppnades för så pass stort antal elever som 20, och detta utan att den under någon tid fått i all anspråkslöshet pröfva sig fram. Skolan har däremot genast från sitt öppnande varit följd med mycken uppmärksamhet, till följd däraf att den startats med anslag af staten och att den till sitt grundande mottagit bidrag af 13 hushållningssällskap, hvarförutom fråga nu föreligger vid årets riksdag om anslag för den pågående kursen. Det torde vara nästan exempellöst, att en skola fått börja under så gynnsamma förhållanden. Att bidragen äro välbehöfliga, är naturligt. En skola som denna är dyrbar både att grunda och att underhålla. Men starkt kännes ock för dem, som arbeta vid skolan, det ansvar, som dessa förmåner föra med sig. Lika starkt kännes ock, att ett sådant understödjande af en ny opröfvad skola icke skulle lämnas, om ej vederbörande kände sig fullt öfvertygade om nödvändigheten af att åt den kvinnliga landt-befolkningen meddelas erforderliga kunskaper i ett småbruks skötande.



Rimforsa den 28 februari 1908.

GERTRUD ADELBERG.

Kvinnornas rösträtt.

Den statistiska utredningen färdig.

Statistiska centralbyrån har nu till k. m:t aflämnat den statistiska utredning rörande politisk rösträtt för kvinnor, som byrån fått i uppdrag att utföra. Den riksdagsskrivelse hvilken gifvit anledning till utredningen i fråga innehåller, säger byrån, visserligen inga närmare anvisningar angående utredningens omfattning eller om de särskilda synpunkter, som borde beaktas. Af motionerna i riksdagen och de förhandlingar som föregått riksdagsskrifvelsen framgår emellertid att man i allmänhet förutsatt att valrätt till andra kammaren borde beredas kvinnor, gifva så väl som ogifva, efter samma grunder som för män. Med hänsyn härtill hade utredningen visserligen kunnat baseras på den allmänna rösträttens grund. Emellertid har det ansetts lämpligt att äfven framlägga vissa data rörande den kommunala

rösträtten, så att man erhöle en mera vidgad kännedom om kvinnornas deltagande i det ekonomiska samhällslifvet. Centralbyrån har ansett det alltför tidsödande och besvärligt att införskaffa särskilda primäruppgifter, utan inskränker sig till att meddela en del uppgifter, som kunnat erhållas genom utnyttjande af det material af merendels något äldre datum, som redan förut var i byrån tillgängligt.

Af den gjorda utredningen framgår, att antalet kvinnor, hvilka på samma grunder som männen skulle äga rösträtt enligt det hvilande grundlagsförslaget uppgick vid årsskiftet 1900—1901 till 1,401,357. Motsvarande tal för männen var vid samma tidpunkt 1,237,153, altså ett öfverskott till kvinnornas förmån af 164,204. Kvinnornas antal öfversteg sålunda männens med 13,3 procent;

Hvar och en,

som inser vikten af att vi kvinnor just nu erhålla ett kraftigt språkrör för lösningen af den just nu brännande frågan, *vår politiska rösträtt*, bör själf prenumerera på Dagny och söka förmå minst en bland sina bekanta att göra detsamma.

endast inom fyra af de föreslagna nya valkretsarna äro männen flera än kvinnorna. Dessa kretsar äro Jämtlands och Norrbottens. I alla de andra 52 valkretsarna öfverstiger kvinnornas antal männens, och störst är öfvervikten i de kretsar, som helt och hållet eller till öfvervägande del bestå af städer. Främst kommer Stockholms stads andra valkrets, där kvinnorna äro nära 50 procent flera än männen. Något mer än fjärdedelen af kvinnorna äro ogifta, omkring tre femtedelar gifta och en sjundedel änkor och fränskilda. Tar man landsbygden för sig och städerna för sig, så finner man att de gifta kvinnorna äro proportionsvis mycket talrikare på landsbygden än i städerna.

Af de särskilda villkor för rösträttens utöfvande som det hvilande grundlagsförslaget uppställer ha endast fattigvårdsstrecket och de båda utskyldsstrecken någon nämnvärd inverkan på valmanskårens numerär. År 1900 skulle fattigvårdsstrecket och kronoutskyldsstrecket ha reducerat kvinnornas antal i högre grad än männens, men det kommunala utskyldsstrecket skulle däremot ha hårdare drabbat männen, äfven om hustrur till män, som träffas af detta villkor, betraktas som själfva häftande för utskylder. Öfver hufvud taget skulle männen hårdare ha drabbats af strecken än kvinnorna.

Hvad kvinnornas yrken beträffar, ha ej mindre än 57,7 procent i egenskap af hustrur, sin verksamhet förlagd uteslutande till hemmen, 11,7 procent äro uppgifna som familjemedlemmar, utan annan sysselsättning, och 30,6 procent äro själfständiga yrkesutöfvare eller i öfrigt hufvudpersoner inom familjen. I städerna äro de själf-försörjande kvinnorna nästan lika många som hustrurna, under det att på landsbygden de förra äro mindre än hälften af de senares antal. Bland själf-försörjande kvinnor äro tjänarinnorna talrikast. De utgöra mer än femtedelen af hela klassen. Därnäst komma änkorna utan uppgifvet yrke och inhysehjon. Industrierbeterskornas antal är 7,9 procent. Hvad de gifta kvinnorna beträffar, är gruppen gods- och hemmansägare rikligast företrädd eller med öfver 25 procent, hvarefter följa arbetare inom industrien med 14,7 procent, arrendatorer och jordtorpare med 12,6 procent o. s. v. Slår man tillsammans de olika yrkesgrupperna i tre hufvudafdelningar: jordbruk, industri, handel och samfärdsel samt allmän tjänst o. d., får man inom den första afdelningen, jordbruk, 739,000 kvinnor, eller 54,2 procent inom den andra afdelningen, industri, handel och samfärdsel 521,000 eller 38,3 procent, och inom den tredje 102,000, eller 7,5 procent. Arbetsklassens kvinnor äro nästan lika många som kvinnorna inom andra sociala klasser, eller 49,7 procent. Helt naturligt är öfvervikten för denna klass mycket betydande i städerna, under det att den är underlägsen de andra klasserna på landsbygden.

Om år 1900 valrätt till andra kammaren varit tillerkänd myndiga kommunalt röstberättigade kvinnor, skulle 65,376 ha kunnat vara politiskt röstberättigade. Af dessa hade emellertid 6,324 fallit på grund af oguldna kommunalutskylder och återstoden skulle ha reducerats något genom ålderstrecket.

Antalet hustrur till kommunalt röstberättigade män beräknas till 493,000; då af deras män 14 procent häftade för oguldna kommunalutskylder, skulle denna grupp ge 425,000 röstberättigade kvinnor.

Inalles skulle en valmanskår af 480,000 kommunalt röstberättigade kvinnor få valrätt till andra kammaren, om kvinnorna jämställdes med männen enligt 1907 års förslag. Detta skulle betyda att $\frac{2}{3}$ af väljarkåren utgjordes af män, $\frac{1}{3}$ af kvinnor.

(D. N.)

* * *

Mest förvånande af ofvanstående uppgifter torde vara att det blott är 57,7 procent af kvinnorna, som äro hustrur med verksamhet förlagd uteslutande till hemmet. Det är således knappt mer än hälften af landets kvinnor, som inför det faktum, att rösträtten är det enda lagliga medel individen har att inverka på de lagar, hon måste lyda, kunna trösta sig med att, då i många afseenden »man och hustru äro en juridisk person» och denna person är mannen, så är allt väl beställt, om deras män hafva medborgerliga rättigheter. Och icke mindre än 30,6 procent af kvinnorna äro själfständiga yrkesutöfvare eller i öfrigt hufvudpersoner inom familjen och således direkt drabbade af förpliktelsen att betala skatt till staten. Men grundlagens ord i fråga om skatt till staten: »Svenska folkets *urgamla rätt att sig själf beskatta* tillkommer riksdagen allena» har icke någon tillämpning på dem. Å andra sidan bör det förhållande att industrierbeterskornas antal blott är 7,9 procent vara en lugnande nyhet för dem, som äro särskildt ängsliga för de organiserade kvinnorna. Kvinnornas öfvertalighet öfver männen, som är gammalt nytt, kommer måhända af motståndarne till kvinnorösträtten att utnyttjas som argument mot densamma. Ur rättfärdighetssynpunkt är emellertid detta faktum ett kraftigt skäl för kvinnans medborgerliga rättigheter.

Något om våra konstnärinnor.

Några inledande ord.

Innan jag börjar de små uppsatser om våra konstnärinnor, som blifvit mig anförtrodda i Dagny, skulle jag litet vilja klargöra min ställning till ämnet.

Meningen med dessa bilder är på intet sätt någon ingående konstkritik; — af kritik ha vi, uppriktigt sagt, både allt för mycket och, i viss mening, allt

för litet i vårt goda land. Här är således ej fråga om något ängsligt nagelfarande och värdesättande af de respektiva konstnärinnornas alster, lika litet som något mönstrande af deras person.

Meningen vore blott den, att, så långt det knappa utrymmet medger, ge en ögonblicksbild af en eller annan konstnärinna och hennes insats på det område, som ligger jämsides med det sociala, och som äfven

Ju större spridning

Dagny erhåller med desto mer bemyndigande kan den föra den svenska kvinnorörelsens talan och för densamma kräva gehör. Prenumerera därför själf på Dagny och verka för spridningen af den i Eder omgivning.

kräfter *sin*-del af det allmänna intresset; konstens och konsthandtverkets.

Det är därför min lifliga önskan, att allt ifrån början arbeta med sympatiens och förståelsens medel, i det lofliga syftet, att låta Dagnys läsarinor få kännedom om de arbetande kvinnliga krafter, som medverka till att rikta och försköna vårt lif med färg och form.

Där näst komma konsthandtverkets ledande kvinnor, de som förhjälpå vårt folk att hålla i helgd och ge ny näring åt de gamla vackra handaslöjder, som en gång utgjorde dess glädje och stolthet, och som, hufvudsakligen tack vare kraftiga kvinnliga impulser, hindrats från att helt dö ut.

De olika personer jag i korthet ämnar skildra, komma därför heller icke att framträda i någon strängt kronologisk ordning! »*Honni soit qui mal y pense!*»

I.

Hanna Pauli, född Hirsch,

I likhet med flera andra af våra konstnärer har konstnärsparet Pauli slagit sig ned i ett af villasamhällena utanför Stockholm, där de i ro kunna arbeta och njuta den hvita vintern, — som ej förunnas oss, stadsbor, — omgifna af tallar och granar.

»För en flyktig besökare verkar kanske ett sånt här litet samhälle trist», säger Hanna Pauli, då vi från den trefliga lilla hallen en trappa upp se ut öfver snöfälten och solnedgången. »Men med tiden kommer man att hålla mycket af det. Och våra tallar i förgrunden är jag stolt öfver. De likna ju pinjer!» Det sista ordet var ett farligt ord. Tankarna föras till pinjernas hemland, till Italien, och en gång inne på detta ämne ha vi mycket svårt att komma loss.

Hanna Pauli är nyligen hemkommen från en längre vistelse där nere, och hon lyser upp af entusiasm, när hon börjar tala om det. Hennes starka, friska personlighet har hämtat ny näring i den rika jordmånen nere i det soliga Italien. Hon har sett och lärt så mycket där, känt sig lycklig och lefvande. Och till de många ljusa minnena knyter sig nu hennes längtan, att snart, mycket snart kunna komma dit tillbaka.

Men Hanna Pauli har ett allt för ljusst och frodigt temperament för att spilla tiden, när hon nu åter befinner sig hemma i sitt land igen, midt uppe i snö-vintern, omgifven af lifvets små hvardagligheter. Hon älskar Sverige och sitt hem där ute bland furorna, och hon arbetar ständigt och går alltjämt framåt.

Hennes produktion visar också ett kraftigt och egenartadt kynne, som röjer hög grad af energisk målmedvetenhet.

När samtalet kommer in på hennes konst, och jag frågar, när hon egentligen började måla, skakar hon på hufvudet.

»Årtal är inte min sak», säger hon skrattande.

»Dem kan jag aldrig hålla reda på.» Och så vänder hon sig till sin lilla flicka, som sitter bredvid oss med sitt handarbete och frågar henne helt skämtsamt:

»Vet *du*, när jag började måla?»

»Det var, när mamma hette Hirsch», ljuder svaret raskt.

Ja, det var redan nästan som barn Hanna Pauli fick sitt konstnärskall klart för sig. Hennes allra första lärarinna var fröken Clara Löfgren; hon gick därpå ett år på slöjdskolan, och redan vid fjorton år började hon besöka Malmströms atelier tillsammans med några andra ungdomar. Där ritades efter modell (dock icke naken), och man fick kopiera Malmströms egna och äfven andra taflor. För öfrigt gick där gladt och gemytligt till.

Malmström var den »raraste» lärare man kunde tänka, och han vann sina elever genom sitt franka, sympatiska sätt. Han hade en liten egenhet; han tålde inga utländska namn, och Hanna Hirsch om döptes genast till Kajsa Hjort, ett namn, som hon fick behålla hela den tid hon gick kvar hos Malmström, eller två år.

När Malmström var vid riktigt godt lynne, tog han »Kajsa Hjort» på axlarna och galopperade rundt ateliern med henne. Något tvång tycks således icke ha rådt mellan lärare och elever.

När Hanna Hirsch år 1881 gjorde sitt inträde i akademien, fortfor Malmström att vara hennes lärare, och jämte honom Wallander och Georg von Rosen. Grefve Rosen var egentligen den förste, som lärde henne förstå valörernas betydelse, säger fru Pauli, och hon har många goda minnen af hans undervisning. När Hanna Hirsch sista året i akademien (1885) skulle måla prisämnet, fann hon sig icke i stånd, att känna sig inspirerad däraf, utan målade på eget bevåg en tafla, som hon kallade: »Vid lampan», en interiör med två kvinnliga porträtt.

Fastän hon sålunda gick på sidan om den utstakade vägen, var resultatet af den art, att man ansåg sig föranlåten, att ge henne hertigligen medaljen, och Hanna Pauli säger själf, att denna hennes första större tafla onekligen »står sig» som ett kraftigt och friskt arbete, trots att många år ligga där emellan. Hon var då endast 19—20 år.

Samma år, på hösten 85, begaf sig Hanna Hirsch till Paris för att fullborda sina studier, dit den tiden alla unga och lofvande krafter oemotståndligt drogos. Hon hade också lyckan att bland andra lärare på Colarossis atelier räkna män sådana som den fina, själfulla Dagnan-Bouveret och Puvis de Chavannes, för hvilken senare Hanna Pauli hyser en oinskränkt beundran. Fin och nobel i sitt uppträdande, stilla och värdig, mycket elegant utan att verka snobb, syntes han bland den entusiastiska ungdomen i ateliern, och de gånger han visade sig där för att korrigera, och det sätt, hvarpå han gjorde det, står för Hanna Pauli som några af de minnesrikaste ögonblicken under hennes studietid.

En gång fick han syn på en liten studie, — en naken rygg — där uppe i ateliern. Han uttryckte sin glädje öfver det sätt hvarpå den var gjord, och bad att få veta namnet på den elev, som målat den. Röd och förlägen blef Hanna Hirsch framknuffad af kamraterna och mottog, mycket konstnerad, Puviss de Chavannes uppmuntrande och berömmande ord. Men nästa dag var studien försvunnen. Någon af kamraterna hade tydligen förstätt att värdesätta den lilla målningen och hade stulit den för att behålla eller sälja den. Hon såg den aldrig mera.

Sista vintern i Paris bodde Hanna Hirsch tillsammans med en ung finsk skulptris, sedermera gift med den finske författaren Juhani Aho. I deras kalla och nakna bostad målade Hanna Hirsch under vintern 86—87 ett mycket duktigt porträtt af denna sin väninna. Det utställdes sedan på Pariser-salongen, och har äfven varit synligt här hemma i Sverige. Den unga damen sitter på golfvet med en modellérpinne i handen och ser rätt ut mot åskådaren med en litet trött men intelligent blick. Ögonen äro ljusa och munnen halföppen, som om hon nyss talat.

Hufvudet är utomordentligt modelleradt, fast och blondt på en gång, och om själfva »kompositionen» nu till dags förefaller mycket »80-talig», från hvars nakna realism och rakt på sak gående uppfattning vi tagit afstånd, är taflan, enbart som måleri betraktad, ett utmärkt godt konstverk. Fru Pauli har senare gifvit oss porträttbilder af helt annan art, en hvar god i sitt särskilda slag.

Efter den första vintern i Paris hade Hanna Hirsch varit hemma i Sverige och förlofvat sig med konstnären Georg Pauli, och när hon våren 1887 lämnade Paris var det för att resa hem och gifta sig.

Det unga konstnärsparet stannade dock ej länge i Sverige, utan tillbragte första året af sitt giftermål i Rom, där fru Pauli arbetade en del.

I Göteborgs museum återfinnes en studie af en naken italiensk gosse (från nämnda vistelse i Italien) gifven med intensiv kraft och bländande solverkan. Vårt stockholmsmuseum kan däremot icke berömma sig af, att äga ens en teckning af Hanna Pauli's duktiga hand.

Af senare alster må nämnas Heidenstams porträtt som Hans Alienus, med krans kring håret, staf i handen och iklädd hvit pilgrimskåpa, en något stilsrad bild af vår svenska skald, på en gång mustig och dämpad i färg och träffande i karaktäristik, icke minst posen, som utmärkt stämmer samman med den fantasirika och originella diktaren af: »Vallfart och vandringsår».

Ett mycket flott och vackert porträtt af fru Bratt återfann jag i Hanna Paulis atelier, där det af en tillfällig omständighet befann sig. Äfven det har

varit utställt i Stockholm, och många torde erinra sig det. Fru B. sitter vid flygeln, vänd ut mot åskådaren, som om hon talade med dem hon nyss spelat för. Det hela är hållet i en dämpad tonskala, ur hvilken ansiktets, halsens och armarnas karnation lyser fram med lefvande friskhet. Det är utmärkt som likhet, mycket personligt uppfattadt i såväl hållning som uttryck, lugnt och diskret i färg.

I atelieren fästes också min uppmärksamhet på några präktiga kolteckningar, främst en ung kvinna vid ett fönster, i lyktsken; — ett ansikte, fullt af djup och melankoli, i högsta grad lefvande och allvarligt.

En annan teckning af Hanna Pauli, som särskildt fånglat mig, är blyertsteckningen till hufvudet af »Prinsessan», den tafla, som inköpts för Kristianias galleri. Teckningen äges af fru E. Thiel. Det är ett sällsynt poetiskt och själfullt litet hufvud, den unga vecka prinsessans, med sin tunga krona på håret, och ögon, som se långt bort mot något vemodigt och hemlighetsfullt. Man glömmet den inte lätt.

Af Ellen Key har Hanna Pauli målat två porträtt. (Förutom ett, där Ellen Key återfinnes som hufvudpersonen på en tafla, där hon läser högt i en krets af vänner.) Det senaste af dessa porträtt är måladt för lidet år i Italien, nu införlifvadt med K. O. Bonniers samling af berömda författares porträtt (liksom äfven Heidenstams.) Ellen Key återges här i bröstbild, helt en face mot en bländande blå himmel och ett djupblått haf. Hon är klädd i svart. Det är ett utomordentligt fast och kraftigt modelleradt hufvud, där karaktäristiken är gifven med oskrymtadt allvar. Äfven de tre förhärskande tonerna i taflan äro sällsynt väl afvägda; bakgrundens blå, karnationens varma ton och dräktens svarta stämman samman till ett klingande ackord, som gläder ögat. Att detta porträtt kommer att »stå sig» är ovedersägligt.

Hanna Pauli har många strängar i sin personlighet, både starka och vecka, både realistiska och fantasirika. Hennes temperament andas en kraftig vitalitet, många rika utvecklingsmöjligheter (— ett ord, som kanske kan missuppfattas om en redan »färdig» konstnär, men som, rätt förstätt, kan brukas om hvarje lefvande förmåga; — och hvilken verklig konstnär blir väl någonsin »färdig»?)

Hanna Paulis vakna intelligens och friska, personliga själ är starkt mottaglig för intryck; intryck som hon med energiskt allvar och poetisk konstnärssyn omsätter i färg och form.

Vare sig det gäller en liten själfull teckning eller ett kraftigt modelleradt porträtt, Hanna Paulis produktion, — i hvad form den än uppenbarar sig, — faller alltid under begreppet *verkligt god konst*.

ELLEN LUNDBERG, f. NYBLÖM.

Bref från Madame Girardet-Vielle.

Ordförande i l'Association Vaudoise pour le suffrage féminin.

Ordföranden i den kvinnliga rösträttsföreningen i kantonen Vaud, Schweiz, Madame Girardet-Vielle, har i bref till Dagnys redaktion lämnat en redogörelse för rösträttsrörelsens uppkomst och utveckling i Schweiz, hvilken vi härmed meddela våra läsare.

»Ehuru Schweiz», skrifver Madame Girardet-Vielle, »så att säga anses för Europas sociologiska laboratorium, har det icke dess mindre varit långt efter i hvad som gäller den kvinnliga rösträttsfrågan. Emellertid hade man redan för år tillbaka sedan kunnat förutse, att denna fråga skulle träda fram och den hade länge afhandlats i de schweiziska kvinnornas nationalförening. Det var emellertid icke förr än i oktober 1906 vid nämnda förenings sammanträde i Lausanne, som en kommitté tillsattes för att studera frågan. I februari 1907 bildades i Genève den första rösträttsföreningen, bestående af såväl kvinnor som män, och i juni 1907 bildades kantonen Vauds förening i Lausanne».

Om denna senare skrifver Madame Girardet-Vielle, »att den har varit stadd i jämnt stigande utveckling. Medlemsantalet uppgår för närvarande till 123 medlemmar, däribland flera framstående män, hvilka med verklig hängifvenhet arbeta för kvinnornas sak. Hitintills har pressen varit välvilligt stämd och önskat framgång åt den kvinnliga rösträttsfrågan. Föreningens verksamhet denna vinter har riktat sig på anordnandet af föredrag, hvilka hållits af kända föredragshållare och framstående jurister. Publiken har infunnit sig talrikt vid dessa möten, hvilket verkat mycket uppmuntrande. Vi hafva underhållit ett lifligt samband med de länder, som sysselsätta sig med rösträttsfrågan och med dem, där den redan lösts. En af de mest verksamma ledarinnorna för rösträttsrörelsen i

Sverige, fru Ann Margret Holmgren, har särskildt bistått oss med goda råd och upplysningar, uppmuntrande oss kvinnor att uppträda som föredragshållare. Sekretären i Lausanne-föreningen, Mademoiselle Dutoit, har brutit isen genom att med stor framgång hålla ett föredrag öfver rösträttsrörelsens historia.

Hvad beträffar rösträttsrörelsens vidare utveckling i Schweiz arbeta vi för en sammanslutning af de olika föreningarna till ett nationellt förbund, som kunde ansluta sig till det internationella rösträttsarbetet.

Till kongressen i Amsterdam hoppas vi kunna sända delegerade.»

Så långt Madame Girardet-Vielle.

I ett närslutet exemplar af stadgarna för *l'Association Vaudoise* finner man att äfven män kunna sitta i föreningens styrelse. Ordförandeplatsen beklädes såsom ofvan nämnts af madame Girardet-Vielle, vice ordförande är doktor Fr. Machon. Doktor Machon, som är praktiserande läkare i Lausanne, har publicerat flere vetenskapliga afhandlingar samt intager en framskjuten och bemärkt ställning.

Hvad som således alldeles särskildt måste frappa oss i fråga om de schweiziska rösträttsföreningarna är, att medlemmarna utgöras både af män och kvinnor. Lika tilltalande som detta förhållande är, emedan det tyder på sympati och förståelse från männens sida, lika lofvande tyckes detta vara för en snabb lösning af frågan. Man kan ju under sådana förhållanden knappast tänka sig att frågan skall behövas föras fram i kamp *mot* männen, hvilket tyvärr blifvit formen i andra länder. I Schweiz kan man ju våga hoppas på en af män och kvinnor *gemensamt* framförd rösträttsfråga, som därigenom skall komma att erhålla en snabb och normal lösning.

DAGNY, tidning för svenska kvinnorörelsen, sätter som sitt mål att verka för kvinnornas höjande i socialt, politiskt och etiskt, såväl som i rättsligt och ekonomiskt hänseende.

DAGNY innehåller originalartiklar i kvinnorörelsens alla brännande frågor.

DAGNY vill verka för kvinnans politiska rösträtt.

DAGNY är tidning för svenska kvinnorörelsen.

HENRIK GAHNS
Pimpstens-Tvål

GÖR GROF HUD
LEN OCH MJUK.



Genom behandling
försvinna därmed
pormaskar o. d.

DAGNY vill sträfva för tillvaratagande af kvinnans ekonomiska intressen i egenskap af löntagare såväl hos staten som hos enskilda arbetsgivare.

DAGNY följer frågorna för dagen, meddelar kortare historiska uppsatser, biografier och nekrologer, litterära öfversikter och litteraturanmälningar samt utländska korrespondensartiklar.

DAGNY vill arbeta för häfdandet af en genom *lagen* skyddad ställning för kvinnan inom hemmet såväl som inom samhället.

En episod från Fredrika Bremers ungdom

efter outgifna bref skildrad af SIGRID LEIJONHUFVUD.

(Forts. från föreg. nummer.)

(Odat. bref från början af Aug. 1831.)

Strömstad.

Låga stügor på klippor kala,
smekta af eviga stormars ras.
Der ute och inne med dagsbördan dras
kre'tur så magra och men'skor så skrala.
Ur öppnade slussar
himmelen duschar
och dagen igenom ur bad och i bad
man plaskar i denna välsignade stad.

Efter otta dagars vistande i Strömstad skref jag detta. Nu, min bästa Leuhusen, har himlen klarnat, stormen tystnat och menskorna ha rest upp sina dufna hufvuden och amouretter och brouillierier och sqvaller svärma med myggor och flugor omkring. Strömstad i solsken är dock vida bättre är Strömstad i regn och storm.

Här finnes delikat hummer (färsk), präktiga hallon, bittersalta bad, af hvilka sednare Agathe och Casper i synnerhet finna sig förträffligt. Vidare finnes här hyggliga meniskor, vidare dåraktiga meniskor, viz. den förtjusande grefvinnan Montgomery¹⁾, som spelar till sig några hjertan och från sig allas aktning. Vidare finnes här societeter med Stockholmsluft — men här finnes äfven Gudskelåf frisk hafsluft, den jag ofta går ner till stranden för att njuta, och under det att vågorna bryta sig vid mina fötter och en klar sol strålar öfver det skummande hafvet med dess nakna skär, kring hvilka hundradetals fiskmåsar svärma, tillbringar jag rätt glada, lugna och njutningsrika stunder med att betrakta Guds härliga verld i en för mig ny skepnad. — — —

Uddarp d. 25 Sep. 1831.

Ack, lifvet vänder och hvirflar stundom så underligt kring oss och för oss med sig i hvirfveln, innom några ögonblick kan allt vara så förändrat. Upp och ner gå vågorne på det stora hafvet, och den som är nere kan just derföre vara säker på att komma upp åter i den ljusa verlden. Min bästa Leuhusen, jag skulle vilja skriva gladt och modigt, men det artar sig så allvarligt. Dock då jag söker fästa din blick på lifvets glada vexlingar känner jag ljuft, att tron på dessa grundar sig i min egen erfarenhet.

Jag lefver nu här, bästa Leuhusen, i ett litet fridens och glädjens hem — jag ser Charlotte lycklig med den bästa man, allt är stilla och ljust och vänligt omkring mig — sjelf har jag frid, och frihet att efter min lust och mina krafter vara verksam, — hela min familie är lycklig — vi alla gifva och taga inbördes kärlek och glädje. Ack, ej mycket länge sedan var det mycket annorlunda. Vi ha haft, mina två älsta systrar och jag, en mycket glädjelös, ja till en del dyster ungdom. Våra lynnene nedtrycktes under den sednare delen af denna ungdom till en grad, som man skall ha svårt att föreställa sig. Jag som den lifligaste, minst tålga af oss led mest — jag trodde verkligen en tid, att allt i verlden förändrade sig utom vår ställning, att vi vore ämnade att bli ledsnadens petrificater — och jag kände mig vid

¹⁾ Mathilda Montgomery, f. d'Orozco.

den tanken mögla i andanom; men se, — innom ett år var allt förändrat, vårt lif våra utsigter våra känslor allt — och allt för det bästa. — — —

Charlotte lefver mycket med den för sin förnämhet och dryghet så omtalta skånska adeln, och som vi finna bestå af goda, enkla, vänliga meniskor, hvaribland flera rätt bildade. Charlotte sköter sin man, sitt hus, sitt främmande, jag åter lefver stilla för mig, läser, skrifer, målar, spelar ger »dröppar» åt töser och paukar och gubbar och gummor och öfvar mig småningom i tålmod och i skånska dialecten.

Uddarp, der vi nu bo, är en egendom tillhörig öfverstelöjtnant Toll, måg till excellencen Trolle Wachtmeister. Huset ligger på en höjd, omgifvit af präktiga bokskogar. Ifrån mina fönster har jag utsigt öfver den frucktbara, ofantliga slätt, uti hvilken Christianstad lik en liten leksaksstad ligger. Det är en härlig syn, då om mornarne töeknar dansa deröfver, småningom genomträngda och skingrade af solstrålarne. Nu just tittar månan in till mig och agerar brandvakt, ty den säger mig att »kl. är tio slagen!» — — —

Christianstad d. 5 Dec. 1831.

Ditt sista bref, ehuru vemodigt, hade, då du beskref ditt ensliga lif och din trefnad dervid i jämförelse med det, som sätter mer i beröring med meniskor, något lugnande och tröstfullt, som gaf mig hopp om att du känner lifvet, om också ej gladt, dock hvarken som en tung eller bitter börda. Och då en gång stormen börjat lägga sig, fortfar den att domna, tills den lugnas fullkomligt. Kanske att på det hela tagit af alla tillstånd i lifvet *det* är bäst, åtminstone tryggast, i hvilket är endast frånvarelse af smärta.

Min känsla strider likväl nu emot denna tro, ty jag har en tid bortåt varit så lycklig och känt så lifligt njutningen af att lefva, att jag *fruktar* den negativa sällhet, som ej känner fruktan att förlora något. Jag skall i dag, bästa Leuhusen, tala för dig mycket om mig och vet att jag dermed ej skall trötta dig.

Jag har förlåfvat mig, min bästa Leuhusen, med — min penna! Det vill säga, jag har beslutit att med den bygga bo för lifvet, med ett ord bestämt mig, så vidt det står i en meniskas makt att bestämma öfver sig, att allvarsamt egna mig till en författares kall. Med det lifligaste begär efter en verksamhet, som kunde på en gång utveckla och fullt och angenämt upptaga alla min själs krafter, har jag länge varit oviss om, hvar jag skulle finna den, på hvilken väg jag skulle kunna göra mig gagneligast för mina medvarelser och sjelf finna mest skydd mot lifvets smärta. Först sedan tredje delen af mina teckningar utkom och hemtade mig det mest uppmuntrande beröm, fick jag en aning om, att jag törhända kunde finna hvad jag sökte på författarbanan; men för att med allvar och duglighet beträda den, fann jag mig i nödvändigt behof af grundligare kunskaper, redigare begrepp, med ett ord af ordnat och utbildad tänkande.

I följd af en vanlig missfosterlig uppfostran och en liflighet eller häftighet i känslor, som lät gå upp i rök och aska alla förnuftets och förståndets recepter och pre-

Skönhet
är
makt.

För hvarje dam torde det vara af största intresse att taga kännedom om sättet för en rationell hudvård. Detta tillfälle gifves i de värdefulla praktiska råd som erhållas uti vår stora bok afhandlande **Skönhetens hemlighet**. Boken erhålles gratis och franko. Tillskrif oss i dag.

Parfumeri
Louise,
Stockholm C.

cepter, var länge allt tänkande hos mig ett mörkt hvirflande chaos. Ett i min natur nedlagt, obeskrifligt innerligt begär till sanning, ljus och reda ingaf mig ofta en odräglig känsla af plåga att vara så långt derifrån, men jag trodde att jag genom min natur, yttre omständigheter, min ställning i samhället såsom qvinna vore för alltid stängd från att komma dertill, och derifrån uppkom hos mig det oändliga begär efter döden såsom förare till ett ljusare och friare lif, som i många, många år jemte begäret att göra något godt varit det innerligaste i min själ.

Förleden vinter gjorde jag bekantskap af ett ungt engelskt fruntimmer¹⁾ med en stark och rent och rikt utbildad själ, som kraftigt bestridde min teori om lifvets ofullkomlighet, om omöjlighet att komma till renare sanning och klarhet. Hon gjorde mig uppmärksam på mina egna krafter såsom meniska, hon visade mig, hvilken väg jag borde gå för att utveckla dem, hon gaf mig böcker, hvilka läto för min själ oväntade nya ljus uppgå, hon — ack, välsignad vare hon! hon förberedde min intellectuella uppståndelse, och Guds barmhertighet tillät att mörkret i min själ »vardt ljus».

Detta ljus har börjat uppgå under den nutid, då jag allvarligt och träget egnat mig till att söka det i böcker, i egna tankar, i upptecknandet, pröfvandet och berigtigande af dessa. Jag har för första gången i mitt lif haft fullkomlig ro och frihet att sysselsätta mig efter min smak, och min smak har för första gången ägt en bestämd, tydlig riktning. Jag har under ett par månaders tid njutit hvad njutas kan här på jorden och kanske nära känt himmelens glädje. Ty tilltagande i kunskap om Guds verk och med detsamma om honom, känsla af att skrida fram mot ljuset, tjusning af ljuset sjelf, hvars strålar jag ser i allt högre klarhet bryta sig öfver tingen och detta tingens ting, meniskan, medvetandet om en odödlig, evigt stigande kraft, — varm kärlek och tacksamhet mot den, som skapade mig till ett så härligt mål — hvad, hvad finnes mer rent, mer skönt, mer rikt i njutning, i glädje! Och denna glädje kan fortvara, den är så skild från världens fröjder, att den mindre än alla på jorden är utsatt för inflytandet af vexlande yttre öden, och den är nog för att låta älska och i hög grad njuta lifvet.

Utsigten till verksamhet såsom författare, ger mig den, som är mig så kär, att för mina medvarelser kunna lefva angenäm och ej onyttig. Med ett ord, jag är nu lycklig i mitt närvarande lif, lycklig i utsigten af det framtida. Bästa, goda Leuhusen, jag vet att du skall deltaga för mig och glädja dig öfver min glädje. I det interesse, som sökandet efter kunskap ger mig, anser jag mig ha funnit en skatt, som skall föda min själ hela lifvet igenom.

Jag lefver nu dag ut och dag in nästan beständigt ensam på mitt rum och tycker mig der äga hela världen. Målar gör jag en stund om förmiddagen och allt emellanåt låter jag spinnrock och härvel snurra för att ej bli för mycket bokmal. Pianot hvilat ej beller.

Häromdagen hörde jag grefvinnan Wrangel sjunga. Det var en njutning! Jag måste innerligen gråta af bara glädje. Tegnér sade en gång om tonerna »de osynliga englarna, som komma och gå på sjukbesök till det nedslagna och bedröfvade hjertat.» Ja, deras makt är stor; hvad skönast och rikast lifvet har i känslor och minnen vakna vid deras harmonier och hela lifvet är för ett ögonblick åtminstone endast poesi. Kunde de ljufva tröstarne

¹⁾ Miss Frances Lewin, 1832 gift med sedermera justitiekanslern N. S. von Koch.

hinna till enslingen på Björnö, — det skulle blifva honom bättre till mods.

Bästa, goda Leuhusen, nu tar jag afsked af dig för denna gång; jag har bara talat om mig i dag, men du skall ej vara missnöjd deröfver, du har ju kallat din vän
Fred. B.

Christianstad d. 25 Nov. — 32.

Jag blir i Christianstad ännu denna vinter. Nu börjar jag åter känna mig lugn och lycklig här. Då man har bestämt sitt lif och sträfvar med ordning och klarhet till ett visst mål, blir hjertat bra stilla och fridfullt; isynnerhet då man får fullt öfverlämna sig åt de sysselsättningar, som föra till detta mål.

Jag har ett bra varmt hjerta, som behöfver känna lifvets fullhet för att bära lifvet; det har länge irrat och sökt ett fäste, ett par gånger har det fäst sig innerligt vid meniskor, men det har blott gjort ondt. Nu söker det och finner i Gud sitt allt, och i honom har det fått ro och glädje till fyllest.

Det är dock ej blott med känslan, den varma och djupa, jag söker och finner min Gud. Det är med den forskande tanken, det är i vettenskapen om hans verk och vishet, som jag finner och tillber honom och känner derunder klart, att ju mer jag kan tillegna mig af denna eviga springande källa, ju friskare och mer välgörande skall den droppa lif som är i mig blifva.

Det lif jag för är på allt vis godt och angenämt för mig. Jag lefver som en eremit och är tillika vittne till Charlottes husliga och sanna lycka med den englagoda meniska till man, som Gud gifvit henne. Utom Lenhusen vet jag ingen så god. — — —

I slående motsats till det rika lif, hvarom Fredrika Bremers båda sist anförda bref vittna, står den resigneradt hopplösa tonen i svaren. »Då man ingenting mera har att vänta, ingenting att hoppas, blir man tranquil och stilla och lugn», skrifer eremiten på Björnö¹⁾. Och längre fram i samma bref: »Det enda tycke, som har djupare rötter efter de förluster jag gjort, är mitt tycke för ensamheten».

Det är ej troligt att brevväxlingen de båda vännerna emellan alldeles afbröts efter 1832, men med undantag af en liten biljett från 1840, då Fredrika Bremer skickar sin gamle vän »Strid och frid», ha några bref från henne först från åren 1846—48 kunnat återfinnas. Ur denna senare brefföljd ha utdrag meddelats i Tidskriften Dagny för 1901. Här är det emellertid baron Leuhusens dotter, som spelar hufvudrollen.

Men att den episod i Fredrika Bremers ungdomshistoria, som ur den tidigare brefföljden kan rekonstrueras, för henne spelat en stor roll och ännu femton år senare lefde i friskt minne, därom vittna ordalagen i det första brevet från 1846. Det är ej att räkna till de öfverdrifter i uttryck, som Fredrika Bremers goda hjerta ibland kan förleda henne till, utan säkerligen på fullt allvar menadt, då hon skrifer till sin af år och bekymmer tyngde vän: »Du förblir alltid en af de menniskor, som äro mig kärast i världen».

¹⁾ I ett bref af den ²⁸/₂ 1833.

Platssökande

få sina annonser införda i Dagny för halfva vanliga priset eller 7¹/₂ öre pr mm. enkel spaltbredd.

Några intryck från ett länsfängelse.

Under loppet af förlidet år hade undertecknad tillfälle att på nära håll iakttaga ett 20-tal kvinnliga fångar i ett af våra länsfängelser. Af de personliga intryck, jag medförde från denna verksamhetstid, vill jag här framlägga några. Då jag vågar detta försök, så är det därför, att, om dessa meddelanden upptagas med intresse mången ung kvinnas lefnadsförhållanden därigenom kunna komma att förändras.

Uti ett fängelse finnas många slag af förbrytare: mördare, mordbrännare, förfalskare, tjuftar m. fl. Alla ha fått sin dom, och alla skola de försöka sona hvad de brutit. Det finnes äfven uti en del af våra fängelser ett slag af brottslingar, hvilka mera än andra äro värda hjälp, och det är barnamörderskorna. Dessa vanligen mycket unga förbryterskor, hvilka för ett ofta under starkt förmildrande omständigheter begånget brott blifvit dömda till 1, 2, 3, 4 eller t. o. m. 6 års straffarbete och sedan kanske för hela lifvet äro brännmärkta, äro dock ofta sådana, att de med en kärleksfull hjälp skulle kunna återbördas till samhället för att blifva nyttiga och goda medborgarinnor.

I dessa tider, då det talas och skrives så mycket för att skydda den bildade klassens kvinnliga ungdom genom att upplysa den om, hvad som möter den i lifvet, må man fråga sig: hvad göres för att på motsvarande sätt upplysa allmogens barn om lifvets frestelser? Och hvilken af dessa två grupper uppväxande ungdom är mest utsatt för sådana?

Ett exempel direkt ur verkligheten skulle jag vilja framdraga.

Hon var ett statarebarn på landet med många syskon. Ej sällan händer det i sådana familjer, att barnen redan vid 8 å 9 års ålder få börja arbeta. På sommaren användas flickorna ofta såsom barnflickor i bättre lottade bondfamiljer, hvilka under tiden bereda dem tillfälle att gå i skolan. Tretton, fjortonåringar antagas ej sällan till ladugårdspigor, under hvilken tid de beredas tillfälle till konfirmationsundervisning, hvarefter de anses färdiga att såsom stadda tjänarinnor börja sin bana. Efter en sådan uppväxttid trädde hon ut i lifvet för att antaga plats som tjänarinna. Hon fick en sådan, och man fordrade omedelbart af henne ordentlighet, ärlighet, pålitlighet och kunnighet uti litet af hvarje. Men hvar och på hvad sätt hon skulle inhämta allt detta, tänkte man ej på.

Hon försökte, så godt hon förstod, att fullgöra sina åligganden, men det gick ej bra. Man fordrade för mycket af henne, och man hade ej tålmod att undervisa henne. Hon flyttade efter ett år, kom på ett annat ställe, och det gick på samma sätt. Till slut fick hon dock en plats, där husmodren var ganska snäll, och där hon stannade flera år. Hon var stark och villig, husmodren var klen, hvarför denna måste öfverlämna allt arbetet till tjänarinnan. Denna arbetade som en slaf från morgon till kväll. Hon skötte hushållet, ladugården, barnen

m. m. Någon uppmuntran eller vänlighet fick hon ej röna för sitt trägna arbete. Hon stannade ändå kvar, emedan denna husmoder i alla fall var den bästa hon haft.

En dag sammanträffade hon med en man, hvilken visade henne vänlighet. De voro tillsammans då och då, hon berättade om sitt hårda arbete och han började snart nog tala om ett hem, som de skulle ha tillsammans; de skulle bilda »hjonelag», som det heter, och då skulle hon få det så bra. Under 2 $\frac{1}{2}$ år arbetade de hvar på sitt håll för detta hem, hvilket nu blifvit hennes lifs mål.

Utan att säga ett ord försvinner mannen en dag från orten, lämnande henne uti ett sorgligt tillstånd.

Tiden gick, hon hörde ej något från honom, och nu först började flickan förstå hela vidden af sin olyckliga belägenhet. Uti sin förtviflan vände hon sig nu till husbondefolket, dem hon troget tjänat för ringa lön under 4 år och 9 månader. Hon berättade öppet och ärligt alltsammans och bad ödmjukt att få stanna under den svåra tid, som stundade, men hon blef obarmhärtigt nekad och tillsagd att skaffa en annan tjänarinna i sitt ställe.

Äfven till föräldrarna vände hon sig med bön om hjälp, men också af dem blef hon förskjuten.

Hon fortsatte ändå med arbetet hos husbonden. En dag ute på åkern hände det förfärliga. Barnet kom till världen.

Nedtyngd af skam, vanära och förtviflan tog hon detta, lindade varligt in det uti ett gammalt förkläde och lade ned det helt sakta uti en stor vattenpöl.

Det svaga lifvet slocknade lika fort som det tändes. Hon återtog sitt arbete på åkern och avslutade sin dag, som vanligt, med mjölkning af de 20 stycken korna. Detta förefaller måhända för de flesta omöjligt. Det är dock sannt.

Först dagen efteråt märkte husbondefolket den förändring hon undergått. Då blef hon utan förbarmande genast bortkörd, ty till detta förträffliga hus ville man ej att länsmannen skulle komma. Några dagar senare blef hon häktad och införpassad till fängelset samt förd inför domaren. För honom erkände hon sitt brott samt omtalade, huru hon bedt såväl husbondefolket som föräldrarna att få vara hos dem under den svåra tiden samt att detta nekats henne. Den inför rätta närvarande husbonden nekade då till att någonsin ha hört henne framställa denna önskan samt sade att hon »ljög». Domaren stämplade henne nu äfven såsom lögnerska. Domen lydde: två år och sex månaders straffarbete.

Låtom oss följa henne in i fängelset. Jag vill ej söka återgifva de svåra lidanden hon har att genomgå den första tiden hon sitter i sin cell, innan hon får fängelsevana. Hon får ej se en blomma eller taga emot den minsta gåfva, hon är, oafsedt arbetet, beröfvad allt, som kan bidraga att minska enformigheten.

Lediga platser

inom alla områden af för kvinnor lämpligt arbete annonseras fördelaktigast i Dagny, hvilken, som tidning för svenska kvinnorörelsen, torde erhålla den mest vidsträckta spridning landet rundt.

Så småningom börjar hon dock läsa i de böcker, hvilka alltid finnas i cellen, det är bibeln och psalmboken. Längre fram får hon af fängelsepredikanten låna goda lärariska böcker ur fängelsets bibliotek. Fängelsepredikantens besök emotses nästan alltid med tacksamhet och glädje. Allt som kommer från den yttre världen omfattas med stort intresse. Slutligen började hon arbeta och fann en stor tröst uti sysselsättningen. De arbetspremier, hvilka för hvarje månad kommo henne till del för utfördt arbete, voro till stor välsignelse, ty genom dem ökades arbetsintresset. Den stränga ensamheten skärpte hennes iakttagelseförmåga och gjorde henne ytterligt mottaglig för intryck. Hon undergick under fängelse-tiden en ganska påfallande förändring. Den enformiga tystnaden gaf hennes tankar fritt spelrum. Hon hade tid att grundligt genomtänka sitt lif och orsaken till sin nuvarande belägenhet.

Tankearbetet utvecklade henne och hon lärde mera känna sig själf.

Fängelsestraffet tyckes kunna inverka i hög grad fostrande, särskildt på detta slag af fångar. De äro, som jag af erfarenhet vet, synnerligen mottagliga för allt fostrings- och förädlingsarbete.

Men låtom oss följa den förut omtalade fången. Under arbete, bön och försakelse förflöto de 2½ åren, och till sist nalkades den stund, då hon skulle frigifvas för att börja lifvet på nytt. Förskjuten af föräldrar och syskon återsändes hon då till den plats, där hon var kyrkoskrifven. Hon sökte arbete, men här visste man om hennes elände och ingen ville taga henne i sin tjänst. Den allmänna meningen är ju allt för ofta den, att en barnamöderska rent af är en för sin omgifning farlig person.

Det vore önskligt, att denna felaktiga uppfattning åtminstone kunde rubbas. Barnamörderskan är i allmänhet ej någon farlig förbrytaretyp. I regel begår hon ej ett sådant brott en gång till. Straffet i fängelset kan nog anses vara svårt, men så länge, som den allmänna opinionen dömer henne så strängt, som den gör, så länge kan man också anse, att hennes lidandes mått ökas i stället för att minskas, när hon efter frigifvandet åter börjar kampen för tillvaron.

Att hon varit en moraliskt fallen och därtill begått ett brott, det får och kan ej förnekas, men detta brott har likväl genom fängelsestraffet blifvit försonadt gent emot samhället.

Hvar och en har nog alltid gjort sig någon föreställning om dem, som bo innanför de allvarliga gråa murarna, men kanske åtföljes den föreställningen blott af en rysning och en önskan att slippa tänka på eländet. Min privata uppfattning, om den har något att betyda, är att de barnamörderskor, hvilka lämna fängelserna med goda rekommendationer, mycket väl kunna antagas till tjänarinnor. De äga stora förutsättningar att verkligen blifva bra och pålitliga, ty de hafva pröfvat lifvets bitterhet. Såsom ett bevis på, att denna min uppfattning delas af flera, kan jag nämna, att till och med de länsmän, hvilka häkta dessa barnamörderskor, ofta nog skrifva till fängelsernas direktörer och begära att erhålla dem till tjänarinnor.

Härtill kan jag äfven foga, att en gammal erfaren fängelseläkare, vän till mig, till alla delar instämmer i det ofvan sagda, emedan han under sin mångåriga praktik vid fängelset med stort intresse och människokärlek omfattat just denna klass af unga kvinnor. Det måste emellertid betonas, att ett stort ansvar följer den arbetsgifvare, det må vara man eller kvinna, hvilken i sin tjänst antager en sådan tjänarinna. Den kanske nyss utsläppta fången, som är skygg och misstänksam, bör behandlas med vänlighet och jämnmod för att bringas i lugn sinnesstämning. Ett personligt godt inflytande inverkar i hög grad förbättrande, och efter kanske en helt kort tid är hon fullkomligt hemmastadd på sin plats och trives väl. Men behandlar man henne på motsatt sätt, händer det ej sällan, att skyggheten och misstänksamheten följer henne hela lifvet.

I dessa tider, då efterfrågan på goda tjänarinnor är ganska stor, vore det önskligt, att mera gjordes för att dessa unga kvinnor skulle kunna återbördas till samhället och återupptagas för att blifva nyttiga medlemmar af detsamma.

Det är detta, som jag framför allt velat med dessa rader framhålla.

SIGNE BRATT.

Barnmorskornas lönefråga.

Vid extra ombudsmöte den 17 februari i Stockholm med Svenska allmänna barnmorskeförbundet enades medlemmarna om en resolution, hvilken innebar ett uttalande af att minimilön för barnmorska måtte bestämmas till kr. 400: — jämte bostad och vedbrand.

I afgifven k. proposition hemställer nu k. m:t, att kommuner genom lag måtte förpliktigas att anställa minst en barnmorska. Lönen föreslås till 300 kr. jämte tjänlig bostad samt vedbrand. Således 100 kr. lägre än den af barnmorskorna själfva såsom existensminimum betecknade lönen.

Man skulle vara frestad att med en af barnmorskorna utbrista: Hvad skola de äta? Hvad skola de dricka? Hvad skola de kläda sig med? I dessa dagar har man mycket talat och skrifvit om småskollärarinnornas ställning och enig har den mening varit, såväl bland allmänheten, riksdagen och pressen, som fastslagit, att deras förhållanden måste förbättras. Barnmorskornas sak tyckes väl vara fullt så behjärtansvärd. Vi komma att genom artiklar i frågan ytterligare framhålla densamma.

En husmoderskola för flickor.

I föregående veckas nummer har fröken Anna Rylander lämnat ett kortare meddelande om en husmoderskola, som är under bildande. Företaget afser att bereda flickor, som slutat folkskolan, tillfälle till undervisning i alla de praktiska göromål och sysslor, som förekomma vid ett hems skötande.

Hvilken vikt och betydelse en sådan skola kan komma att hafva behöfver väl knappast påpekas, företaget talar helt visst för sig själf. Just det att skolan är afsedd för en klass af unga flickor, som oftast komma från hem, där omständigheterna omöjliggöra inhemtandet af någon kunskap i ett hems rationella skötande, gör företaget så särskilt beaktansvärdt, så mycket mera som det är just dessa unga flickor, som mera än andra, bättre lottade, behöfva lära att man genom förstånd och skicklighet i det praktiska verkligen kan komma långt. Här lägges

synbarligen en grund till något, som kan blifva af största betydelse för de små, mindre bemedlade hemmen i vårt land.

Att eleverna under en tid af ett år, gratis eller mot en ringa afgift, erhålla kost och logis samt undervisning i alla förekommande göromål tyckes tyda på ett kapitalstarkt företag. Detta är dock icke förhållandet, men väl att man redan lyckats aktivt och ekonomiskt intressera personer för den goda saken. Att detta måste ske i vida större utsträckning än redan skett är ju helt naturligt, ty den uttryckta förhoppningen, att skolan så småningom skall komma att bära sig själf, är ännu endast ett önskemål. Vi påpeka därför att alla penningbidrag, större såväl som mindre, med tacksamhet mottagas af fröken Anna Rylander, ordf. i L. D. K., Nybrogatan 15 A., Stockholm.

Barnen och »biograferna». Pedagogiska sällskapet hade förra måndagen anordnat ett större diskussionsmöte å K. F. U. M., där frågan om lämpligheten af de nuvarande s. k. biografernas program för barn kom under en ganska skarp debatt från pedagogisk synpunkt.

Inledningsföredraget hölls af adjunkten vid Stockholms folkskolläraryrkesseminarium fröken Marie Louise Gagner,

som framhöll den betydelse biografernas program skulle kunna hafva såsom bildningsmaterial, om en reformering af desamma kunde åstadkommas och sensationella, dumma och dåliga bilder därigenom blefve aflägsnade. En lång och liflig diskussion följde, hvarpå mötet antog en resolution, som anslöt sig till de synpunkter som framställdes af föredragshållarinnan.

PRENUMERATIONSPRIS.

DAGNY utkommer hvarje torsdag i ett häfte på 12 à 16 sidor.

Tidningens pris, postarvode inberäknadt, är för helt år kr. 4:50, halft år kr. 2:50, ett kvartal kr. 1:25. Lösnummer 10 öre.

Prenumeration sker å närmaste postanstalt eller bokhandel.

Annonser mottagas å tidningens expedition, 51 Mäster Samuelsgatan, Stockholm.

I alla redaktionella angelägenheter torde man hänvända sig till redaktören, fröken Ellen Kleman, under expeditionens adress.

Föreningsmeddelanden.

Kvinnornas rösträttsrörelse. Förening för kvinnans politiska rösträtt är bildad i Vimmerby efter föredrag af dr: Lydia Wahlström, med lärarinnan vid statens samskola, fröken Esther Boman, såsom ordförande. Föreningen har anslutit sig till landsföreningen

Kvinnornas Diskussionsklubb, som sammanträder fredagen den 6 mars kl. 8 e. m. å Läkaresällskapets lokal, 10 Klara Östra Kyrkogata, har som ämne för aftonens diskussion: *Bostadsfrågan och årets kommunala val*, inledare fröken Anna Lindhagen. Inledningsföredraget, såväl som antagligen äfven den följande diskussionen, kommer att klargöra och belysa nödvändigheten af, att kvinnorna deltaga i och intressera sig för de kommunala valen, hvilka utgöra ett direkt medel för kvinnorna att i någon mån kunna inverka på den nu särskildt brännande bostadsfrågans lösning.

Riksdagen.

Gift kvinnas näringsfrihet. Hr Bergendahls motion om rätt för gift kvinna, som sammanlever med sin man, att idka handel eller annat näringsyrke har af lagutskottet afstyrkts, emedan frågan om gift kvinnas rättsliga ställning redan är hänskjuten till k. m:ts pröfning. Hr Lindhagen hade reserverat sig, utan att dock göra annat yrkande än afslag på motionen sådan den var formulerad. Han ansåg dock, att man med en obetydlig ändring skulle kunna ha uppnått motionärens syfte.

I första kammaren uppträdde hr Bergendahl, som framhöll att den af honom ifrågasatta lilla lagändringen lätt kunde vidtas utan afvaktan på den stora utredningen angående gift kvinnas rättsliga ställning. Något särskildt yrkande framställdes icke. Hr Trygger pointerade, att utskottet ej ställt sig afvisande mot motionen, men den hade dock afstyrkts, emedan den förutsatte flera lagändringar. Utskottets förslag bifölls härefter.

Andra kammaren biföll utan debatt utskottets hemställan.

Gift kvinna som förmyndare för mannen. Med anledning af hr Bergendahls motion hade lagutskottet hemställt om en skrifvelse till k. m:t med begäran om utarbetande af förslag

till sådana bestämmelser att gift kvinna får rätt att bli förmyndare för sin man, som förklarats omyndig. Reservation hade anmält af hrr Zetterstrand och Pettersson i Södertälge, som yrkat afslag å motionen, emedan frågan redan förut hänskjutits till k. m:ts pröfning.

Första kammaren har utan debatt bifallit utskottets förslag.

I andra kammaren framhöll hr Zetterstrand som egendomligt att lagutskottet tillstyrkt att aflåta en påminnelsekrifvelse i just detta ärende, men däremot ej i det sammanhängande ärendet om gift kvinnas befogenhet att idka handel. Då frågan inte vore af så synnerligt trängande betydelse, yrkade talaren afslag både på motionen och på utskottets hemställan.

Hr Lindhagen talade för utskottets hemställan. Hvarför skulle man dröja många år med afgörande af en så enkel fråga?

Utskottets hemställan bifölls med 118 röster mot 52.

Breflåda.

A. E. Var god uppgif eder adress till redaktionen i och för ett meddelande.

Notiser.

Svensk pristagarinna i utländsk täflan. Bland pristagarna i den af tidskriften »Die Woche» anordnade stora pristäflan angående ritningar till privata trädgårdar, märkes en ung stockholmskå, fröken Ester Claesson, elev af den bekante professor Olbrich i Darmstadt.

Det är såsom Fredrika-Bremer-förbundets stipendiat, som fröken Claesson i Tyskland idkat studier i trädgårdsarkitektur.

Kvinnor i Frisinnade Landsföreningen. Sundsvalls lokalafdelning af Frisinnade landsföreningen har på fredagen beslutat att ändra sina stadgar därhän att äfven kvinnor kunna erhålla medlemskap i föreningen.

Insänd litteratur.

Svenska Tidskrifter: **Pedagogisk Tidskrift**, utg. af E. Schwartz, A. Rydfors, J. Kjederqvist. 44:dje årgången, 1908. Häft. 2. — **Verdandi**, utg. af Anna Sandström och Lars Hökerberg med biträde af Nat. Beckman och Otto V. Sundén. 26:te årgången. Häft. 1. — **Nordisk Tidskrift**, för vetenskap och konstindustri, utgifven af Letterstedtska föreningen. 1908. Häft. 1. — **Hvita bandet**. Tidskrift för Svenska Kvinnors Kristna Nykterhetssällskap, utg. af Emma Wretling, Stockholm. Häft. 1 och 2.

Utländska Tidskrifter: **Finsk Tidskrift** för vitterhet, vetenskap, konst och politik, utgifven af R. F. v. Willebrand, Helsingfors. Häft. 2. — **För kirke og kultur**, udgivet af Christoffer Bruun og Th. Klaveness, Kristiania. Häft. 2. — **Nylænde**, tidskrift for kvindernes sag, udgivet og redigeret af Gina Krog, Kristiania. Häft. 1, 2, 3, och 4. — **Neues Frauenleben**, herausgegeben von Auguste Fickert, Wien. Häft. 1. — **La Femme**. Organe des Institutions féminines, chrétiennes, sociales. Paris. Häft. 1. — **Revue du Travail**, Publiée par l'Office du Travail de Belgique, Bruxelles. Häft. 1 och 2. — **L'Action Sociale de la Femme**, revue mensuelle, Paris. Häft. 1. — **The Englishwoman's Review of Social and Industrial Questions**. Edited by Antoinette M. Mackenzie, London. Häft. 1.

Utländska Tidningar: **Kvinden og Samfundet**. Medlemsblad for Dansk Kvindesamfund, København. — **Kvindevalgret**. Medlemsblad for Landsforbundet for Kvinders Valgret, København. **Kvinnabladi**, Reykjavik — **Die Frauenbewegung**, herausgeg. von Minna Cauer, Berlin. Med månadsbilagan: **Zeitschrift für Frauenstimmrecht**, herausgeg. von Anita Augspurg. — **Neue Bahnen**, Organ des Allgemeinen Deutschen Frauenvereins, Berlin. — **Blätter des Badischen Frauenvereins**, herausgeg. von dem Zentralkomitee des Badischen Frauenvereins, Karlsruhe. — **Evangelische Frauenzeitung**, Organ des Deutsch-Evangelischen Frauenbundes, herausgeg. von Paula Mueller, Hannover. — **Monats-Bericht des Vereins christlicher Lehrerinnen**, Göttingen. — **Women's Franchise**, London. — **The Anglo-Russian**, London. — **The Malthusian**, London. — **The Womans Journal**, Boston. — **The Socialist Woman**, Chicago. — **Le Féminisme Chrétien** de Belgique, Bruxelles. — **Jus Suffragii**, published by the International Woman Suffrage Alliance, Rotterdam.

Praktiska Trädgårds-skolan för kvinnor å Agdatorp

börjar 9:e sommarkursen d. 1 april. Kurser i matlagning och konservering äro förenade med trädgårdskursen. Staten har anslagit medel till en frielevplats. Prospekt och vidare upplysningar meddelas af fröken I. SCHMIDT, Karlshamn.

Pröfva

Damernas Musikblad

för 1908 som innehåller ett 70-tal af de bästa mestroande och lättspelade Musikalier och är en intressant Musiktidning.

Pris pr $\frac{1}{12}$ år kr. 6:50, $\frac{1}{6}$ år kr. 4:30, $\frac{1}{4}$ år kr. 2:25.

Prenumeration å hvarje postanstalt och bokhandel samt från Red. Kungsgatan 13, Stockholm.

Litteratur i rösträttsfrågan.

- Skrifter, utgifna af Centralstyrelsen i Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt:
- N:o 4, Lydia Wahlström: Principerna för kvinnans rösträtt —: 10
- N:o 5, Anna Whitlock: Hur bör den svenska kvinnan bereda sig för den politiska rösträtten? —: 05
- › 6, Lydia Wahlström: Lärdomar af den kvinnliga rösträttsrörelsen —: 10
- › 7, Några manliga inlägg i den kvinnliga rösträttsfrågan —: 15
- Georg Stjernstedt: Den svenska kvinnans rättsliga ställning (—: 75) —: 60
- Gustaf A. Aldén: Svenska kvinnans kommunala rättigheter och skyldigheter —: 10
- Lydia Wahlström: Den svenska kvinnorörelsen —: 45
- Frida Stéenhoff. Hvarför skola kvinnorna vänta? —: 10
- S. Dahlbäck: Allmän rösträtt för män och kvinnor enligt hr Lindhagens förslag —: 10
- Sigfrid Wieselgren: Om kvinnans politiska rösträtt —: —
- Ragnhild Modin: Bröllopet på Ensillre —: 25
- Hilda Sachs: Kvinnornas rösträtt. Svar till herr Adolf Hallgren —: 25
- Föreläsningar af Föreningens för kvinnans politiska rösträtt i Stockholm flygblad:
- N:o 1, Natanael Beskow: Till frågan om kvinnans politiska rösträtt —: 05
- › 2, Anna Whitlock: Bör den svenska kvinnan erhålla politisk rösträtt? ... —: 10
- › 3, Hilma Borelius: Hvarför är motståndet mot kvinnans politiska rösträtt oberättigadt? —: 10
- Öfvanstående skrifter kunna rekvireras från Föreningens för kvinnans politiska rösträtt expedition Lästmakaregatan 6, Stockholm, som hålles öppen kl. 3—5 e. m. hvarje dag, samt dessutom onsdagar kl. 7— $\frac{1}{2}$ 9 e. m.

För unga kvinnor!

I **Folkhögskolan Hvilan** 2:ne kurser under år 1908.

I. Maj—Juli, tre månaders kurs, som afser att meddela upplysning och bildning i förening med nyttiga färdigheter.

II. Juni—Augusti, husmodersskola för 10 å 12 elever med folkhögskolebildning eller motsvarande kunskaper.

Prospekt begäres af d:r L. Holmström.

Hvilan pr Åkarp i januari 1908.

Styrelsen.

Kvinnliga juridiska byrån

Vallingatan 12.

A. T. 183 36.

Boutredningar, Inkasseringar, Förlikningar, Rättegångar, Egendomsförsäljningar, Affärsöfverlåtelser, Legala handlingars uppsättande, Juridiska uppdrag af alla slag. Kontorstid kl. 1/2 10—4.

Nu utkommet:

Social Tidskrifts andra häfte.

Innehåll:

Folkskolebarns yrkesarbete i Stockholm af Frans v. Schéele.

Moderskydd af I. Jundell.

Fachföreningarna äro juridiska personer af Elis Bjurstedt.

De minderåriga och kapsägarna.

Socialpolitik vid 1908 års riksdag. I. Af Frithiof Söderbergh.

En beaktansvärd folkundervisningsmotion af Axel Hirsch.

Regelbunden semester för fabriksarbetare af Gerda Meyerson.

Litteratur: Carl Larsson, By och bonde och Leon Larsson, Valda dikter af C. D. Marcus.

Prescott F. Hall, Immigration and its effects upon the United States.

Gerard van Hulzen, Vagabunden.

Världens framsteg, en internationell revy.

Sociala kalendrar.

Tidskriftsöfversikt.

Revy. Aidelningen för jordreform.

Bönderna och jordreformsträfvandet af småbrukaren Larsson-Kilian.

Några jordreformfrågor vid 1908 års riksdag. I. Af borgmästare Frithiof Söderbergh.

Litteratur: Märkligt norskt lagförslag af doktor S. Brisman.

Den amerikanska single-tax-konferensen af Johan Hansson.

Notiser.

Kemisk Tvätt.

A.-B. Nya Blå Hand,

— Stockholm. —

Rodenstamska

Slöjd- och Hushållsskolan,

Hudiksvall.

Husmoderskurs. Skolkökslärareskurs. Slöjdlärareskurs.

Frost- och brännskador.

Till att hindra den värk och sveda som förorsakas af frost- eller brännskador är D:r Håkansson's Salubrin ett verksamt och mycket använt medel.

Om användningen efterse den flaskorna medföljande beskrifningen!

Vid behandling af frostsador bör användas en blandning af en del Salubrin och en eller en och en half del vatten till omslag med gummitaft, och bör vid gamla kylskador behandlingen icke för snart afbrytas, om återfall skall kunna förekommas. Vid lindrigare brännskador kan användas utspädt Salubrin under några minuter, men vid svårare brännskador eller brännsår bör Salubrinet användas starkt utspädt: 1 del blandadt med 5 å 10 delar vatten. Gummitaft bör alltid användas i de fall, då en längre tids behandling erfordras. Salubrin tillhandahålles i Parfym-, Speceri- och Färgaffärer. I parti hos Geijer & Co, Stockholm.

Hönsgården.

Allt hvad som behöfs för hönsgården, Litteratur, Kycklingfoder, Hönsfoder, Äggkl-maskiner och andra Redskap försäljes af **Rosehill Fabrik**, Norrköping. Sveriges Hönsstidning 1,50 pr år, porto 25 öre.

Sjukvård i hemmet.

Kort sjukvårdskurs för husmodrar och unga flickor i hemmen börjar den 9 Mars. Begär prospekt.

SALLY PETERSON,

Sjuksköterska,

25 Tunnelgatan, STOCKHOLM.

Allm. tel. 8211. Rikstel. 6898.

FRÅGOR OCH SVAR.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädspris är kr. 4:50 för 1/1, 2:50 för 1/2 och 1:25 för 1/4 år.

Hvilka villkor erhålla prenumerantsamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje belårs-, 50 öre för hvarje halfårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat minst 5 prenumeranter, gå man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) *Antingen*: Genom insändandet af prenumerationsafgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men *alltid minst 5*) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samla ens adress i ett och samma paket sänder *alla* beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) *Eller*: Man prenumererar å närmaste postkontor (ej anorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär postens kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sänder samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I städernas tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

**DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.**

Svenska Hem,

för hvars syfte och verksamhet redogjorts i Dagnys senaste nummer, har nu utsänt **Prislista n:r 1 för 1908.**

Denna sändes, jämte årsberättelse och stadgar, på begäran till en hvar, som intresserar sig för företaget.

Stockholm, Jakobsbergsgatan 6.

Svenska Hem.

Prenumerantsamlare å DAGNY

sökas på alla platser i landet och erhålla fördelaktiga villkor. Tillskrif

Dagnys Expedition, Stockholm C.

Lediga platser

inom alla områden af för kvinnor lämpligt arbete annonseras fördelaktigast i Dagny, hvilken, som tidning för svenska kvinnorörelsen, torde erhålla den mest vidsträckt spridning landet rundt.

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halfta priset eller 7½ öre pr mm.)

MEDELÅLDERS bildad dam af god familj med utpräglat ordningssinne och godt lynne, som i många år förestått välordnad hem, söker till våren plats såsom värinna i hem, där husmor saknas. Är arbetsam samt kunnig i såväl matlagning som sömnad. Då någon förmögenhet finnes, fästes mest afseende på ett behagligt hem. Svar till »Husfru», under adress S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

BARNSKÖTERSKA. Bättre 26-årig flicka söker plats i fin familj som sköterska åt barn i ålder 2—6 år, har genomgått sjukvård för hemmet. Goda rekommendat. från föregående platser. Svar till »1 Mars X. Z.» Allm. Tidningsk. Gust. Ad. torg.

UNG Norrlandska med skolbildning söker plats i familj. Rekommendationer Professorskan Asp, Thuleg. 25 II. Tel. Br. 30 67.

ÄLDRE barnsköterska önskar plats i fin familj för ett spädt barn till flyttningen. Svar till »A. C.» portvakten Grefgatan 7. Muntliga rekommendationer lämnas.

LEDIGA PLATSER.

VID Växjö Elementarläroverk för flickor blir till nästa läsår plats ledig för lärarinna med undervisningsskyldighet i matematik och fysik på högre stadiet samt i något af ämnena svenska, historia eller geografi på mellanstadiet. Lön 1,500 eller 1,600 kronor, beroende på kompetens. Pensionsbidrag. Ansökningar insändas före den 20 mars till skolans föreståndarinnor.

VID flickskola i större landsortsstad nära Stockholm är vikariat i tyska och engelska ledigt nu genast. Sökande torde anmäla sig å Flick-Samskoleföreningens byrå, Lutternsgatan 3, Stockholm.

KVINNLIGT, sympatiskt biträde, med förmåga att genom praktiska små inköp sortera och smakfull fönsterskytning uppbereda en i gång varande pappersaffär med stora utvecklingsmöjligheter, i större landsortsstad, äfvensom med vana i bokföring och villig deponeera 500 kronor för omhändertafva varor m. m., erhåller genast plats, till följd af ägarens mindre goda hälsa, att så godt som ensam sköta affären, om fotografi, uppgift om ålder, lönepretentioner och fullgoda rekommendationer om en oförvitlig karaktär insändas till denna tidnings kontor, under sign. »Behaglig plats».

Vid Högre Elementarskolan för flickor i Helsingborg

anställs till höstterminen 1908 en lärarinna i svenska språket och litteraturen, företrädesvis på högre stadiet, event. någon undervisning i geografi och kristendom på lägre stadiet. Lön: 1,500 kr. jämte pensionsbidrag. Ansökning jämte läkareintyg torde före den 28 nästk. februari insändas till

Knut Wintzell,
läroverkets rektor.

Vaksamhet,

Förening för bekämpande af den hvita slafhandeln,
Stockholm, Göteborg,
Tunnelgatan 25, Sten Sturegatan 10,
meddelar råd och varningar åt unga kvinnor, som resa till utlandet samt anskaffar *kostnadsfritt* tillförlitliga upplysningar om därstädes erbjudna platser.

OBS.! Ej platsanskaffning.

Diakonissa,

frisk till kropp och själ och väl vitsordad, helst från likartad föregående verksamhet erhåller anställning å Gellivare Malmberg för att biträda den enskilda välgörenheten vid de fattiges understödjande och vård. Hänvändelse till
Gellivare Malmfälts Kontor Malmberget.

För mindre hushåll samt enskilda att beakta:

hemlagad mat till afhämtning.
»La Finesse». Biblioteksgatan 9.
Rikst. 70 23 A. T. 69 83

Pensionat i Rom,

Zanetti, Via Fontanella di Borghese 42. Centralt läge. Billiga priser. Prospekt å S. Gumælii Annonsbyrå, Stockholm.

Kvinnliga arbetsområden.

Utbildningskurser m. m. Muntliga och skriftliga upplysningar genom
Fredrika-Bremer-Förbundets byrå,
54 Drottninggatan,
STOCKHOLM.

Kvinnornas Diskussionsklubb.

Sammankomst Fredagen den 6 Mars kl. 8 e. m. å Sv. Läkaresällskapets lokal, Klara Östra Kyrkogata 10.

Diskussionsämne: Bostadsfrågan och årets kommunala val.
Inledare: Fröken Anna Lindhagen.

Alla Nyheter
— i —
Garneringsband och Kantband
för kappor och promenaddräkter
nu inkommit.
J. F. HOLTZ
STOCKHOLM. — NORRKÖPING.
Profver omgående på begäran.

Kvinnligt Yrkesregister

nu utkommet **1908** nu utkommet.

Kvinnligt Yrkesregister är en lätt öfverskådlig uppslagsbok öfver sådana kvinnliga yrkesutöfvare, som allmänheten dagligen behöfver anlita.

Kvinnligt Yrkesregister bör därför icke saknas i något hem, på något kontor, eller i någon affär.

Kvinnligt Yrkesregister för 1908 innehåller: Yrkesregister, Föreningsmeddelanden, Pristäflan, artikeln »Hvad kvinnorna vunnit genom 1907 års Riksdag», samt, i särtryck, broschyren »Om tuberkulosen och dess bekämpande i vårt land».

Kvinnligt Yrkesregister — pris en krona — finnes att tillgå i alla boklädor samt å Expeditionen, Regeringsgatan 46, Stockholm.

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelgatan 25.

Rikstel. 68 98.

Allm. tel. 82 11.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Från Fredrika-Bremer-Förbundets landthushållningsskola för utbildande af lärarinnor. Af Gertrud Adelborg.

Kvinnornas rösträtt. Den statistiska utredningen färdig.

Något om våra konstnärinnor. Af Ellen Lundberg, f. Nyblom.

Bref från Madame Girardet-Vielle.

En episod från Fredrika Bremers ungdom. Af Sigrid Leijonhufvud.

Några intryck från ett länsfängelse. Af Signe Bratt.

Barnmorskornas lönefråga.

En husmoderskola för flickor.

Föreningsmeddelanden.

Riksdagen.

Notiser.

Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt (Tidningstaxa n:r 5) eller bokhandel.